

Soudobá historie Berlínských mírových hodin

Měří tři metry, váží přes dvě tuny a pohání je starý benediktýnský hodinový strojek. Otevřené mramorové sloupy je lemují jako svůdný antický portál, jejich mírně těžkopádné tikání zní jako hudba a jejich architráv nese nápis "Zubu času neodolá žádná zeď."

To jsou originální Berlínské mírové hodiny, tak jak byly v roce 1989 navrženy, postaveny a veřejně představeny klenotníkem LorenZem a jak je lze dnes ještě vidět u klenotnictví LorenZ.

Začalo to ve čtvrtek, na den jupitera, v den štěstí

Původně byly zamýšlené jako umělecký objekt - hodiny, jako "svěrázné" překvapení na oslavě 115. narozenin jednoho z prvních berlínských hodinářství a klenotnictví. Do Friedenau se na tuto předem dlouho plánovanou oslavu firmy LorenZ dostavilo přes 250 čestných hostů - šampaňské na uvítanou, elegantní klavírní skladby na úvod, kolem 19. hodiny se slova ujímá klenotník LorenZ a již za chvíli odhaluje těžký umělecký objekt - hodiny. Jsme v Západním Berlíně, v městské čtvrti, která byla založena 9. listopadu 1874 jako louka míru - ve stejném roce jako klenotnictví LorenZ. Jsme ve Friedenau, ve čtvrti, která má ve svém znaku anděla míru. Je večer 9. listopadu 1989.

Nikdo nemohl tušit, co se v tutéž hodinu, v tentýž večer přihodí nedaleko, za zdí na druhé straně, ve "východním" Berlíně. Východnímu bloku hrozí krize - od roku 1953 a 1961 nikdy nebyla situace tak vážná - platební neschopnost NDR, masové protesty, masové útoky, politický tlak zejména z Moskvy, Prahy a Budapešti, to vše ve východním Berlíně donutilo Jednotnou socialistickou stranu Německa (SED) k prvním ústupkům v otázce lidských práv. Kolem 19. hodiny, přesně v 18.57, odpověděl člen politbyra Schabowski na narychlo svolané tiskové konferenci na otázku, odkdy budou platit nová pravidla pro cesty do zahraničí, velmi lakonicky: "Podle toho, co vím, tak hned teď!" Že tím byl dán podnět ke zřejmě k nejmírovějšímu převratu ve světové historii, v tomto okamžiku nikdo netušil.

A přece se tak děje: již v 19.20 u Springgrů ví, že "hranice je volná"! Ještě téhož večera, 9. listopadu 89, se berlínská zeď hroutí a cesta pro nástup nové doby je volná - studená válka skončila bez násilí a rozdělení světa bylo překonáno. Brána k budoucnosti je otevřená a každý to cítí. Za chvíli tančují lidé z východu na západ a ze západu na východ. Kolem 23.00 zazní i na hraničním přechodu v Bornholmer ulici poslední rozkaz: "Zastavit všechny kontroly. Pusťte je." To byla nejkrásnější revoluce, jaká kdy v Německu byla. Osudová chvíle svobody bez násilí, šťastná chvíle pro celý svět, pro Evropu, pro Německo - svátek míru.

Berliner Zeitung později k 9. listopadu 89 napsaly: "Když byla obluda poražena", přičemž se přesně neví, zda se tou obludou nemíní i to Německo, které kdysi ve dvou hrozících světových krizích sázelo vždy a jen na válku a k jehož posledním záchvěvům patřila i tato krvavá zeď. Berlínská zeď nebyla jen tak ledajaká zeď, byla symptomem oné světové nemoci, která se nazývala studenou válkou. A až do 9. listopadu 89 bylo jisté, že tato zeď padne jen za cenu 3. světové války. Co by se bývalo stalo, kdyby zavržení představitelé toho válečně-zločinného Německa dali pokyn ke střelbě?

V roce 1992 obdrželi mírové hodiny noví čestní občané Berlína: Kohl, Reagan a Gorbačov

Ale obluda byla poražena: 9. listopadu 89 bylo nové Německo poprvé za jedno v tom, že v hrozící světové krizi už nebude sázet na válku a násilí, ale že se pokusí o mírumilovný a svobodný převrat. Zde a dnes, uprostřed Berlína, začala nová doba a začala tak samozřejmě, jako když odbíjejí hodiny.

Ale vraťme se zpátky do Západního Berlína na 115. narozeniny klenotnictví LorenZ, zpátky do Friedanau, kde nikdo nic o nastávajícím epochálním převratu netušil – nebo že by přece? Krátce před 19.00 hod., ve stejném okamžiku, kdy ve východním Berlíně Schabowski pronáší své tiskové prohlášení, odhaluje klenotník LorenZ překvapení večera: "Milí hosté, hodně jsme navrhovali a znovu zavrhovali, až konečně dnes před Vámi může stát tento umělecký objekt - hodiny. Jejich poselství plné naděje zní: Zuby času neodolá žádná zeď." Potom přesně v 18.57 je spuštěno kyvadlo a těžké hodiny se dávají do chodu.

Prostor se plní jejich mírně těžkopádným tikáním. Následuje komentář k hodinovému strojků, k nápisu, ke tvaru. Cožpak se tento umělecký objekt – hodiny nepodobá bráně, která nás vybízí ke vstupu do nové doby?

Tehdejší úřadující starosta Eberhard Diepgen předává mírové hodiny Michailu Gorbačovovi

Nyní se děje něco nepochopitelného, mezi hosty se náhle šíří zpráva, že právě padla berlínská zeď. Někdo přináší televizní přijímač a první záběry skutečně oznamují zhroucení zdi! A zde právě do chodu uvedené hodiny hlásí veselé poselství: "Zuby času neodolá žádná zeď"!

Se slzami v očích hledí hosté na hodiny, poslouchají klidné tikání benediktýnského hodinového strojků, hledí na svůdné sloupky, znovu si čtou nápis "Zuby času neodolá žádná zeď" a s údivem přijímají zprávy o mírovém pádu zdi, které přicházejí v neuvěřitelné časové shodě. Konečně jeden z hostů zvolá: "Vždyť to jsou mírové hodiny, pravé Berlínské mírové hodiny!"

A tak se okamžik zrození Berlínských mírových hodin stal okamžikem smrti berlínské zdi – kdo jiný než mírové hodiny by měl mít oprávnění hlásat, že "Zuby času neodolá žádná zeď"? A tak jako se nezastaví čas, tak nezůstaly stát ani tyto hodiny - první dobový svědek pádu zdi. Brzy začal klenotník LorenZ vyrábět asi 30 cm velké, drahocenné duplikáty.

V roce 1992 první troje mírové hodiny našly cestu ke Gorbačovovi, Reganovi a Kohlovi, v roce 1999 byly další mírové hodiny předány bývalému prezidentovi USA Georgi Bushovi, protože i díky souhře východu se západem se z berlínské zdi nestala celosvětově politická casus belli, nýbrž exemplární casus pacis. Není politika tehdejších velmocí provázející mírový konec studené války multilaterálním protikladem dnešní politiky administrativy USA pod vedením George W. Bushe?

V roce 1993 přebírá Matka Tereza berlínský ukazatel času v Kalkatě

V roce 1996 byly mírové hodiny předány papeži Janu Pavlovi na znamení, že mír není jen věcí politiky, ale také náboženství, které bez respektování jiné víry a jinak smýšlejících bude vždy podnětem k rozbrojům. A předáním mírových hodin č. 1 v roce 1993 Matce Tereze nebylo poukázáno jen na konflikt mezi severem a jihem. I v Německu pracují Misionářky lásky Matky Terezy. Lásky k bližnímu je každodenní mírová práce, která začíná u bližního a která nezná žádné překážky v podobě zdí.

V čistě soukromé iniciativě tak bylo vysláno do roku 2000 sedm mírových hodin jako časový signál naděje berlínského Friedenau: do Ruska, do Říma, do Ameriky, do Bonnu a do Indie, k představitelům světové politiky, světového náboženství a takřkajíc světové etiky. Mírové hodiny jako dobový svědek 9. listopadu 89, berlínský posel lepšího světa, nositel víry v nastávající dobu, ve které se už nebudou stavět zdi kvůli podlosti a závisti, zdi v hlavách a srdcích lidí, zdi nelidskosti a nenávisti. To sděluje nápis na Berlínských mírových hodinách: "Zubů času neodolá žádná zeď."

V roce 1994 jsou v přítomnosti Rity Süßmuth odevzdány mírové hodiny Německé parlamentní společnosti

Soudobá historie Berlínských mírových hodin v roce 2002 získává oficiální podobu. V tomto roce zřídil berlínský výbor UNESCO spolu s klenotnictvím Lorenz, za podpory senátora pro vědu a kulturu "Cenu Berlínských mírových hodin." Udílení této ceny bude podporováno renomovanými sponzory a bude se nadále každoročně konat 9. listopadu v Berlíně. O budoucích nositelích ceny rozhodne výbor významných osobností. Příjemci "Ceny Berlínských mírových hodin" mají být osoby nebo instituce z celého světa, které udělají něco významného pro překonávání zdí mezi třídami, rasami, národy, kulturami, náboženstvími, ideologiemi, stranami a lidmi.

Poprvé byla "Cena Berlínských mírových hodin" udělena berlínským výborem UNESCO dne 9. listopadu 2003. K této události senátní kancelář oficiálně sdělila: "(Dnes) předal úřadující berlínský starosta, pan Klaus Wowereit, bývalému izraelskému velvyslanci v Německu, panu Avi Primorovi, ve Fridrichswerderschském kostele Cenu Berlínských mírových hodin. Pan Primor byl oceněn za svoje nasazení při překonávání protikladů mezi Izraelem a Palestinou a za svoje zásluhy o mír na Blízkém východě. (...)"

Další mírové hodiny převzal v Berlíně v červnu 1996 od berlínského kardinála Sterzinského papež Jan Pavel II

Ve své pochvalné řeči řekl úřadující starosta mimo jiné: "9. listopad je asi nejtěžším dnem v kalendáři Němců. (...) Je to den největší radosti i největšího smutku a zároveň den nejhlubší hanby. (...) To, že k inventáři tohoto dne patří i mírové hodiny, je jeden z dalších mnoha paradoxů okolo 9. listopadu. Hodiny byly odhaleny poprvé onoho večera, kdy se zhroutila berlínská zeď. Z tohoto důvodu se mírové hodiny udělují v den svých narozenin zasloužilým osobnostem. Dnes se této cti dostává panu Avi Primorovi. Domnívám se, že je to dobrá volba, a místo a čas nemohou být v tomto případě příhodnější. Neboť pan Avi Primor získal mimořádné zásluhy o Berlín a o mír a nastavil kritéria právě pro umíření Německa a Izraele." Ve svém komuniké z 9. listopadu 2003 Avi Primor prohlásil: "Berlínské mírové hodiny podníť rovněž můj okruh přátel v Izraeli, aby se snažili přesvědčit ostatní občany, že časem lze zničit všechny zdi nedůvěry".

Se zřízením a institucionalizací "Ceny Berlínských mírových hodin" přebírá berlínský výbor UNESCO nadnárodní závazek, který ve skutečnosti znamená 9. listopad 89. Neboť pád berlínské zdi, převrat v roce 1989, to nebylo žádné německo-německé podvečerní show před hlavním večerním programem. Tento převrat je epochální, plný radostných jisker naděje a přímo vyzývá k tomu, abyste radost sdíleli se všemi lidmi.

George Bush, bývalý prezident Spojených států amerických, přebírá v roce 1999 Berlínské mírové hodiny

Přízeň osudu tomu chtěla, že se nám původním nositelům této naděje dostalo Berlínských mírových hodin. Ve stejném okamžiku, kdy se zhroutila berlínská zeď, vznikl symbol hodin jako světa beze zdí. Nechť nás tyto hodiny, tento časový symbol naděje, přivádějí k těm, kteří jak v malé, tak ve velké míře překonávají zdi a otevírají cesty k životu v míru.

A ať nás přitom nechají říct "unaveným, chudým, utiskovaným masám, které touží po svobodě: "Když mohla padnout bez násilí samotná berlínská zeď, tento do betonu zamrzlý děsivý příznak symbolizující studenou válku obepínající celý svět, potom mohou padnout a také padnou nenásilně s postupem času ostatní zdi. Potom s postupem času mohou být a budou volné i jinde na světě cesty do lepší, lidštější budoucnosti.

Avi Primor, bývalý izraelský velvyslanec, přebírá v roce 2003 berlínské mírové hodiny (Berlínský výbor UNESCO)

Pokud se 21. století stane stoletím míru, svobody a nenásilí, tak potom se předpoklad pro to vytvořil ve čtvrtek, 9. listopadu 89 v 18.57, když padla zeď a začal odbíjet čas Berlínských mírových hodin.

Originál najdete:

Klenotnictví Lorenz, Rheinstraße 59, 12159 Berlín - Friedenau
Tel. 8512020, otevírací doba: pondělí - pátek 10 - 18 hod.